

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
תכלים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזדעכם

גליון
זרע שמשון המבואר

פרשת נצבים

אות ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל
האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**
נחמן מיכאל נחמני זלה"ה
מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'
שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני
גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות
יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון





**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.
ניתן להפקיד בבנק מדינת ישראל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון
ארץ ישראל
02-80-80-500
ארה"ב
347-496-5657**

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

פְּרֻשֵׁת נְצָבִים

ב

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך וכו' (דברים ל, ד). יש לדקדק, שתבת 'משם' מותרת, שדי היה לומר 'אם יהיה נדחך בקצה השמים יקבצך ה' אלהיך'. ועוד, מהו הפל 'ומשם יקחך'.

פסוק 'אם יהיה נדחך בקצה השמים יקבצך וכו'

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ב

אף אם ירדו ישראל למדרגה התחתונה, יגאלו משם בזכות האחדות

בהקדם מה דאמרינן בגמרא בפרק קמא דמגילה (טז, א)¹, על הפסוק שאמרו חכמי המן וזרש אשתו להמן, אחרי שלפי ציווי המלך אחשוורוש, הרכיב את מרדכי על הסוס, והוליכו בכבוד גדול ברחובות העיר, 'כי נפול תפול לפניו' (אסתר ו, יג), וקשה על לשון הפסוק, שתי נפילות אלו - שתי לשונות של נפילה, הכתובים בפסוק זה, קמה. ומתוצת הגמרא, דרש רבי יהודה בר אלעאי, מלמד שאמרו לו זרש וחכמיו להמן, אמה זו - עם ישראל, משולה לעפר שנדרסת תחת כל אדם², ואולם היא גם משולה לפוכבים המצויים במקום גבוה³. ומה שהיא משולה לעפר, הוא שבשמים - בני

דקדוקים בלשון הפסוק 'משם יקבצך ומשם יקחך' בפסוק (דברים ל, ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך'⁴, יש לדקדק, שתבת 'משם' הראשונה שבפסוק היא מותרת, שהרי די היה לפסוק לומר 'אם יהיה נדחך בקצה השמים' - שאם יהיו נדחים ומרוחקים כל כך, שנראה שהם בקצה השמים⁵, מכל מקום, יקבצך ה' אלהיך'. ועוד יש לדקדק, מהו הטעם של הפל בלשון הפסוק 'משם יקבצך, ומשם יקחך', שלכאורה עניינם אחד הוא שיגאלנו הקב"ה⁶.

ירדת ישראל עד למדרגה התחתונה סיבה להתחלת עלייתם עד למדרגה עליונה

ויש לומר - לתרץ את הדקדוק הראשון,

ציונים ומקורות

לפניו, דרש רבי יהודה בר אלעאי, שתי נפילות הללו למה, אמרו לו, אומה זו משולה לעפר ומשולה לכווכבים, כשהן יורדין יורדין עד עפר, וכשהן עולין עולין עד לכווכבים. 1. לשון הפסוק, 'ינספר המן לזרש אשתו וילכד אהביו את כל אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו אם מנרע היהודים מרדכי אשר החלוף לנפל לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו'. 2. על פי מהרש"א. ח"א שם ד"ה אומה זו וכמו שנאמר (בראשית יג, טז) 'ושמתי את

א. הפירוש הפשוט של הפסוק הוא, שהקב"ה מבטיח לישראל, שאפילו אם יהיו נדחים בגלותם עד קצה העולם, מכל מקום, גם משם יקבצם הקב"ה ויקחם אליו. ב. על פי פירוש הרס"ג. ג. ראה מה שכתב בזה בשפת אמת (כפרשתנו תרמ"א ד"ה בפסוק אס). ד. וכן הקשה באלשיך. ובכלי יקר (ל, א) כתב וזה לשונו, 'משם יקבצך' זהו קיבוץ גלויות, ומשם יקחך' אליו לסייע לך לשמירת המצוות. ה. לשון הגמרא, 'כי נפל תפול

בְּשָׂהֶם יוֹרְדִין, יוֹרְדִין עַד עֶפְרָא, וּבְשָׂהֶם עוֹלִין, עוֹלִין לְרָקִיעַ. וְכֵן בְּפָרֶק קָמָא דְבְּרָכוֹת (ד, ב), בְּמַעְרְבָא מְתַרְצֵי לָהּ הָכִי,

נְפֻלָה וְלֹא תוֹסִיף לְנֶפֶל עוֹד, קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל (ראה עמוס ה, ב). וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר הַפְּתוּב 'אִם יִהְיֶה נִדְחָד

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

ישראל יוֹרְדִין - ממעמדם, ושאר האומות מושלים עליהם, אז הם יוֹרְדִין מטה מטה עַד לְעֶפְרָא - הנדרס אפילו על ידי אנשים שפלים, וכך כשישראל הם בשפלותם, הכל מושלים עליהם, ואפילו העבדים^ט. ומה שנמשלים לכוכבים, הוא שְׂשָׂהֶם עוֹלִין - ממדרגתם הנמוכה, הם עוֹלִין וממשיכים לעלות מעלה מעלה, עד לְרָקִיעַ - עד שנדמים במעלתם לכוכבים שברקיע^ז, שכשם שאי אפשר לאדם לעלות למקום הכוכבים, כך אי אפשר לכל אומה ולשון לשלוט בישראל^ח.

מְתַרְצֵי לָהּ הָכִי - היו מפרשים ומיישבים בענין טוב את הפסוק (עמוס ה, ב)^ז 'נְפֻלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל'^ט, בתולת ישראל^ט הנמוכה ביותר, וְלֹא תוֹסִיף לְנֶפֶל עוֹד - עד שלא תוכל לנפול עוד^ט, ומעתה, שכבר נפלה כל כך, קוּם - קומי מגפילתך בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל^ט, ושוכי להתעלות, עד למדרגה העליונה שלך. הרי מבואר שדרכס של ישראל, שנפילתם היא עד כדי ירידה לקצה האחרון, ומשם הם עולים למקום גבוה ביותר.

וְכֵן - ועוד אמרו בגמרא בְּפָרֶק קָמָא דְבְּרָכוֹת (ד, ב)^ט, בְּמַעְרְבָא - בארץ ישראל,

וְזֶהוּ הַבִּיאור, של מה שְׂאֵמֶר הַפְּתוּב כֹּאן 'אִם יִהְיֶה נִדְחָד בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם', דְּהִינּוּ שֵׁאם

ציונים ומקורות

זרעך כעפר הארץ. על פי ילקוט שמעוני (שמות רמז קפב). ח. על פי מהרש"א. ח"א שם וכמו שנאמר (שם כב, יז) 'והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים'. על פי ספרי (פרשת האינוני פיסקא שו). ט. ולכן מתחילה אף המן, שהיה עבד למרדכי, היה שולט עליו. י. ראה לשון רש"י (אסתר ו, יג) על הפסוק שהביא רבינו, אומה זו נמשלו לכוכבים ולעפר, כשהם יורדים יורדים עד לעפר, ושהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים. ובפסיקתא זוטרתא (פרשת לך לך טו סימן ה) דרשו, 'וספור הכוכבים', מה כוכבים ברומו של עולם, אף בנין כשהן עולין עולין עד לרקיע, וכשהן יורדין יורדין עד העפר. יא. מהמשך דברי רבינו נראה, שמה שהגיעו ישראל עד עפר, הוא עצמו גורם שיעלו ויתרוממו משפלותם, עד לרקיע. וכך היה במעשה המן, שהיה עבד למרדכי, ועמד להיות מושל עליו, וגזר עליו ועל ישראל גזירת כליון עד שהביאם למדייגה התחתונה ביותר, ואז הם התרוממו עד שזכה מרדכי, ועלה עד למעלה, להיות משנה למלך. על פי מהרש"א (ח"א ד"ה אומה). ובספר מצור דבש (מגילה שם ד"ה שתי) ביאר כוונת הגמרא, שלכן כתוב לשון 'נפילה' כפול, ללמד שכך אמרו לו יועצי המן ואשתו, כיון שמעמדו התעלה עד למעלה ממעמדך, כודאי שלא ישאר להיות במעלה בינונית, אלא

ימשיך להתעלות, עד שתדמה מעלתו למעלת הכוכבים, ומאחר שהתחלת ליפול לפני מרדכי, תוסיף ליפול [נפילה כפולה], עד שישלוט עליך שליטה גמורה. יב. לשון הגמרא, אמר רבי יוחנן, מפני מה לא נאמר נון' ביאשרי, מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל, דכתיב 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל'. במערבא מתרצי לה הכי, 'נפלה, ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל'. אמר רב נחמן בר יצחק, אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש, שנאמר (תהלים קמה, יד) 'סומך ה' לכל הנופלים'. יג. לשון הפסוק, 'נפלה לא תוסיף קום בתולת יִשְׂרָאֵל נְשָׂה עַל אֲדָמָתָה אֵין מְקִימָה'. יד. שלפי פשוטו הפסוק משמיענו, שכאילו ישראל ח"ו לא יוכלו לקום מגפילתם. ועל כן ביארו בארץ ישראל את הפסוק באופן אחר. טו. ישראל נקראים בכל התנ"ך 'בתולת ישראל', לפי שבגלותם הם בבחינת ארוסה, כדכתיב (הושע ב, כא) 'זארתתיך לי לעולם'. על פי נחלת יעקב (למהר"י מליסא זצ"ל, עמוס ה, א-ב). טז. כך מבואר מהמשך דברי רבינו. [נאמנם לפי פשטות הדרש, הכוונה היא שלא תוסיף לנפול שוב, אלא תבוא הגאולה]. יז. כלומר המילים 'לא תוסיף', משתייכים לתיבת 'נפלה' שבתחילת הפסוק, ואילו המילים 'קום בתולת ישראל' נקראים בנפרד.

הַתַּחְתּוֹנָה הַיָּא סְפָה לְעֹלוֹת עַד לְרָקִיעַ.
וּלְפִי שִׁישׂוֹרָאֵל לֹא גָלוּ אֱלֹא מַחְמַת
שְׁנֵאת חֲנָם (יומא מ, ב), וְאִי אֶפְשָׁר
לְהֵם לְהַגְאֵל אֱלֹא בְּשִׁיחִיהָ שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם, פְּדֻכְתִּיב (הושע ד, יז) 'חֲבוּר עֲצִיבִים

בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם', דִּהֲיִנו קִצָּה הָאֲחֵרוֹן, שְׁאִין
עוֹד מְקוֹם לְהִדְיָחָד, שְׁכַבְר יִרְדָּת עַד עָפָר,
דִּהֲיִנו בְּדִיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁלֹא תוֹסִיף
לְנַפֵּל עוֹד, מִשָּׁם דְּוָקָא יִקְבְּצָהּ, שְׁהָרִי אִז
נְאָמַר 'קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל', שְׁהִירִידָה

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

המדריגה התחתונה שאליה יגיעו ישראל,
היא עצמה תגרום, שיתעלו שוב עד לרקיע¹⁷.

'משם יקבצן' - יברך אותך במדת השלום
ובזכות זה יגאלו

וְהַטַּעַם שֶׁל כָּפַל הַלְשׁוֹן מִשָּׁם יִקְבְּצָהּ
וּמִשָּׁם יִקְרָהּ, הוּא לְפִי שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא גָלוּ
מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, בְּחֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי,
אֲלֹא מַחְמַת שְׁנֵאת חֲנָם שֶׁהִיָּתָה בִּינֵיהֶם
(יומא ט, ט, ב)¹⁸, וְלִכֵּן גַּם אִי אֶפְשָׁר לְהֵם לְהַגְאֵל
וּלְחַזוֹר לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא בְּשִׁיחִיהָ שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם, וְיִתְקַנּוּ אֶת הַחֲטָא שֶׁל שְׁנֵאת חֲנָם
שֶׁגִּרְמָה אֶת הַגְּלוּת, פְּדֻכְתִּיב (הושע ד, יז)
'חֲבוּר עֲצִיבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לָא', וּדְרָשׁוּ
חז"ל¹⁹, שְׁבוּמֵן שִׁישׂוֹרָאֵל מִחֻבְרַיִם כֹּאחֲד,
וְיֵשׁ אַחֲדוֹת בִּינֵיהֶם, הִנֵּחַ לָהֶם, וּמְחוּל לָהֶם,

תהיה נדחה עד הקצה האחרון, שְׁאִין עוֹד
מְקוֹם לְהִדְיָחָד יוֹתֵר, מִפְּנֵי שְׁכַבְר יִרְדָּת עַד
לְעָפָר, דִּהֲיִנו בְּדִיוֹטָא - בְּמִדְרִיגַת הַתַּחְתּוֹנָה,
שְׁלֹא תוֹסִיף - שְׁלֹא תוּכַל לְהוֹסִיף וּלְנַפֵּל
עוֹד, אִז 'מִשָּׁם' - מִמְּקוֹם שֶׁפַל זֶה דְּוָקָא,
'יִקְבְּצָהּ ה' אֶלְוֵהֶּךָ', שְׁהָרִי אִז - כִּשְׁכַבְר
נִפְלַת עַד לְמִדְרַגַּת הַשְּׁפִילָה בְּיוֹתֵר, נְאָמַר
עֲלֶיךָ 'קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל' - וְכַפִּי שֶׁדְרָשׁוּ
בְּגִמְרַא בְּרֻכּוֹת (שם), שְׁכַשְׁאִינֵם יוֹכֵלִים
לְהוֹסִיף לְנַפּוֹל, אִזִּי בּוּדָאֵי יִתְחִילוּ לְקוּם
וּלְעֹלוֹת. וְנִמְצָא, שְׁהִירִידָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁנִּפְלוּ
אֵלֶיהָ, הִיא עֲצֻמָּה תְּהִיָּה הַסְּפָה שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל
יִשׁוּבוּ לְעֹלוֹת עַד לְרָקִיעַ, וְלֵהִיּוֹת דּוּמִיִּם
לְכוּכְבֵי הַשָּׁמַיִם. וּבְזֶה מְבֹאֵר, שֶׁהַפְּסוּק
דִּקְדַק לֹמַר תִּיבַת 'מִשָּׁם', כְּדִי לְלַמֵּד, שְׁדוּקָא

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב,
מפני שהייתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת
חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה, גלוי עריות,
ושפיכות דמים ב. לפי פשוטו, היינו שאפרים
נצמד לעכו"ם, ואי אפשר לו לפרוש, לפיכך הנח לו
אתה הנביא, ולא תנכא להוכיחו, כי לא יועיל. [על
פי רש"י]. כ.א. זה לשון המדרש (במדב"ר יא,
ז), רבי אלעזר בנו של רבי אלעזר הקפר אומר,
שאפילו ישראל עובדין עבודת כוכבים ושלום
ביניהם, כביכול אמר הקדוש ברוך הוא, אין השטן
נוגע ביניהם, שנאמר 'חבור עצבים אפרים הנח לו'.
אבל משנחלקו, מה נאמר בהם 'חלק לבם עתה
יאשמו', הא גדול שלום, ושנואה מחלוקת. ולפי
המדרש, כל זמן ש'חבור אפרים', כלומר, שישאל
הם מחוברים ומאוגדים יחד, אזי אפילו אם 'עצבים'
שהוא עובד עבודה זרה, גם כן 'הנח לו', תמחול לו
ולא תענישנו. וזה לשון מסכת כלה (רבתי פ"ה ה"א),
ואי משום דקא מקשיית בית שני, שאני שנאת חנם
דחמיר טפי מעבודה זרה, ומנא לן, דכמנא 'חבור'
עצבים אפרים הנח לו', בזמן שהם מתחברין, ואפילו

יח. ובאלף המגן (לבעל ה'פלא יועץ', פרשת ואתחנן
בפסוק 'וידעת') כתב לבאר כן דברי הגמרא (בברכות)
על פי דברי הזוהר (פרשת פקודי רלט, ב) בכוננת
הכתוב, שכשישראל ירדו במדריגתם עד שאי אפשר
להם לירד יותר מכן, אז יגאלו. ובכתנות אור (פרשת
ואתחנן ד"ה ונקדים) הביא דברי החסד לאברהם (להרב
אברהם אולאי זצ"ל, מעין ראשון נהר ג), שאין לך יום
שאין קללתו מרובה, מפני מיעוט הארה שהולכת
ויורדת ממדרגה למדרגה, ועל פי ירידתה כך יתמעט
האור וההשגחה והחבר הקללה, ומי שיוודע לשער
ולמנות שיעור מהלך זה כמה שיעור קומתו וכמה
אנו יורדים מידי יום ביומו, ידע שיעור גלותנו עד
כמה ויודע זמן הגאולה. וזהו 'סוכת דוד הנופלת' כי
לעולם היא נופלת ויורדת עד שתשכב לעפר, ככתוב
'כי שחה לעפר נפשנו', ואז 'קומה עזרתה לנו'.
ופירש הכתנות אור, שהגמרא מקשה, שכיון שכבר
'נפלה' עד למטה, א"כ בא זמן הגאולה ואיך אומר
יולא תוסיף קום'. לזה אמר יולא תוסיף לנפול, שאין
עוד נפילה, שכבר היא לעפר, אז קום בתולת ישראל.
י. לשון הגמרא, אבל מקדש שני, שהיו עוסקין

אִפְרַיִם הַנַּח לֹא, וּכְתִיב (שם י, ב) 'חֶלֶק לָבָם עֵתָה יֵאָשְׁמוּ'. מִשׁוֹם הָכִי אָמַר מִתְחִלָּה 'מִשָּׁם יִקְבָּצוּ', יִבְרָךְ אוֹתָךְ בְּשָׁלוֹם, וְתִהְיֶה כָלְכֶם מְקַבְּצִים פְּאִישׁ אֶחָד, וּמִזֶּה הַקְּבוּצִין וְהַשָּׁלוֹם, יִקְחֶךָ מִן הַגְּלוּת, וְזֶהוּ 'וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ'.

וְזֹהִי פִּנְתַּי הַמְּדַרְשׁ בְּשִׁמּוֹת רַבָּה (ב), ט על פֿסוק (שמות ג, א) 'וּמִשָּׁה הָיָה רַעָה', רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, מָה

מאמר ז"ל 'ומשה היה רעה' מה הסנה שפל כך היו ישראל שפלים

הַסְּנֵה שֶׁפֶל מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּדְ הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים בְּמִצְרַיִם, לְפִיכֶךָ נִגְלָה עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם וְכוּ'. וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה, מָה טַעַם הוּא זֶה.

וּבַמָּה שֶׁאֲמַרְנוּ אֹתִי שְׁפִיר, שֶׁלְפִי שְׁהִיו שְׁפִלִים בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת, הַצֵּרֶךְ מִיָּד לְגְאָלָם.

וּבְדַרְכֶּךָ זֶה יוֹבֵן הַפְּתוּב (תהלים עז, טז)

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאֵר

שֶׁהַסְּנֵה - מִיֵּן אֵילָן הַמַּגְדָּל קוֹצִים^ט, שֶׁפֶל - הוּא נְבוּזָה מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּדְ הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים בַּחֲשִׁיבוּתָם, כִּשְׁהִיו בְּמִצְרַיִם, לְפִיכֶךָ נִגְלָה עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם וְכוּ'. וְלִכְאוּרָה תְּמוּנָה, מָה טַעַם הוּא זֶה, שֶׁמִּפְנֵי שְׁהִיו שְׁפִלִים, גֹּאֲלָם הַקַּב"ה, וְיִתְרֵן הָיָה רֹאוּי לְהַזְכִּיר אֶת סַבְלָם וְצַעֲרָם.

וּבַמָּה שֶׁאֲמַרְנוּ אֹתִי שְׁפִיר, שְׁכוּנוֹת הַמְּדַרְשׁ לומר שֶׁלְפִי שְׁהִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁפִלִים בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת, וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְנַפּוֹל עוֹד, לְפִיכֶךָ הַצֵּרֶךְ הַקַּב"ה מִיָּד לְגְאָלָם וְכִמוּ שֶׁבִיאָרְנוּ, שֶׁכִּשְׁמַתְרַחֵק עַד קֶצֶה הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁם מִתְחִיל לְהַגְאֵלָם^י.

הַשְּׁפָלוּת יוֹסֵף שֶׁנִּשְׁתַּעַבַד לֵאחִיו, גֵּרְמָה לִישׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וּבְדַרְכֶּךָ זֶה, שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁהַשְּׁפָלוּת עַד לְמַדְרִיגָה תַּחְתּוֹנָה, הִיא הַסִּיכָה לְגֵאוּלָה, יוֹבֵן

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

בַּעֲנִין זֶה. כִּהֵּן לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, מָה הַסְּנֵה שֶׁפֶל מִכָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּךְ הָיוּ יִשְׂרָאֵל שְׁפִלִים יְרוּדִים לְמִצְרַיִם, לְפִיכֶךָ נִגְלָה עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג, ח) 'וְאָרַד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם'. כִּי לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'וּמִשָּׁה וְרַבְנָן אֲמַרִי, צִיּוּה אוֹתָן [יעֶקֶב לְבַנְיָן] עַל הַמַּחְלוּקָת, אֲמַר לְהוֹן תְּהִיו כְּלוּכּוֹן אֲסִיפָה אַחַת, הָיָה הוּא דְכַתִּיב (יחזקאל לו, טז) 'וְאַתָּה בֶן אָדָם קַח לָךְ עֵץ אֶחָד וְכַתּוּב עָלָיו גּוֹי' לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל' וְגו', 'חֲבִירֵי' כְּתִיב, נַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲגוּדָה אַחַת, הַתְּקִינּוּ עֲצֻמְכֶם לְגֵאוּלָה, מָה כְּתִיב אַחֲרָיו (שם לו, כב), 'וְעִשִּׂיתִי אֲתֶכֶם לְגוֹי אֶחָד' וְגו'. וְעִינֵין עוֹד, שֶׁמִּרְתַּת הַלְשׁוֹן ("ב פ"ז), שֶׁהֲאִרִיךְ

אִפְלוּ עַל עוֹן עַבּוּדָה זָרָה [הַנִּקְרָא 'עֲצִיבִים'], וְגֵאוּל אוֹתָם. וּכְתִיב (שם י, ב)^ט 'חֶלֶק לָבָם עֵתָה יֵאָשְׁמוּ' - שֶׁאִם נִחְלַק לָבָם זֶה מִזֶּה עַל יַדִּי שֶׁנֶּאֱתַת חֲנָם שְׁבִינִיָּהֶם, יִתְעוּרְרוּ עֲלֵיהֶם כָּל חֲטֵאֵיהֶם, וְיַעֲנִשׁוּ עֲלֵיהֶם.

מִשׁוֹם הָכִי אָמַר הַפֶּסוּק כִּאֵן מִתְחִלָּה 'מִשָּׁם יִקְבָּצוּ', כְּלוּמַר, הַקַּב"ה יִבְרָךְ אוֹתָךְ בְּמַדַּת הַשָּׁלוֹם, וְתִהְיֶה כָלְכֶם מֵאוֹחַדִּים וּמְקַבְּצִים פְּאִישׁ אֶחָד, וּמִזֶּה - וּבִזְכוּת שֶׁל הַקְּבוּצִין וְהַשָּׁלוֹם, יִקְחֶךָ - יִגָּאֵל אוֹתָךְ מִן הַגְּלוּת, וְזֶהוּ מָה שֶׁהוֹסִיף לומר 'וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ'^ט, שֶׁאֲחַר שִׁיבְצַכֶּם וְתִהְיֶה בְּאַחַדוֹת, אֲזִי 'יִקְחֶךָ ה' אֱלוֹקֶיךָ' - יִקְחֶכֶם וְיִוצִיאֲכֶם מִן הַגְּלוּת^ט.

וְזֹהִי גַם פִּנְתַּי הַמְּדַרְשׁ בְּשִׁמּוֹת רַבָּה (ב), ט על הַפֶּסוּק (שמות ג, א) 'וּמִשָּׁה הָיָה רַעָה', רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, מָה - כִּשֶׁם

לְעַצְבֵיהֶם, הַנַּח לָהֶם, 'חֶלֶק לָבָם עֵתָה יֵאָשְׁמוּ'. כִּי לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'חֶלֶק לָבָם עֵתָה יֵאָשְׁמוּ' הוּא יַעֲרֶף מִזְבַּחוֹתָם יִשְׁדָּד מִצְבוֹתָם'. כִּי שְׁחֹר הַפֶּסוּק וְכַתֵּב 'מִשָּׁם יִקְחֶךָ', וְלֹא קִיַּצְר לְכַתּוּב 'מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ'. כִּד. זֶה לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ ("ב"ר צח, ב) וְרַבְנָן אֲמַרִי, צִיּוּה אוֹתָן [יעֶקֶב לְבַנְיָן] עַל הַמַּחְלוּקָת, אֲמַר לְהוֹן תְּהִיו כְּלוּכּוֹן אֲסִיפָה אַחַת, הָיָה הוּא דְכַתִּיב (יחזקאל לו, טז) 'וְאַתָּה בֶן אָדָם קַח לָךְ עֵץ אֶחָד וְכַתּוּב עָלָיו גּוֹי' לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל' וְגו', 'חֲבִירֵי' כְּתִיב, נַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲגוּדָה אַחַת, הַתְּקִינּוּ עֲצֻמְכֶם לְגֵאוּלָה, מָה כְּתִיב אַחֲרָיו (שם לו, כב), 'וְעִשִּׂיתִי אֲתֶכֶם לְגוֹי אֶחָד' וְגו'. וְעִינֵין עוֹד, שֶׁמִּרְתַּת הַלְשׁוֹן ("ב פ"ז), שֶׁהֲאִרִיךְ

פסוק 'גאלת' ב'זרוע עמך בני יעקב' וכו'

'גֹּאֲלֹת בְּזֵרוּעַ עַמְּךָ' וכו', דִּיש לְדַקְדַּק, ד'בְּזֵרוּעַ' מִשְׁמַע שְׁגֹאֲלָם מִכַּח הַדִּין, וְכֵה עֲנִין זֶה עִם סוֹף הַפְּסוּק 'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף סֵלָה'. וְלָמָּה הַזְכִּיר 'יוֹסֵף', וְהֵלֵא הוּא בְּכֻלָּל 'בְּנֵי יַעֲקֹב'.

וַיִּזַּח לֹאמֹר, שְׁפָתֵינוּ הַמְקַבְּלִים (ראה ילקוט חדרש ערך 'יעקב דודר שבימיו ובניו' אות פג),

שְׁאֵלוּי שִׁשְׁלָטוֹ הַשְּׁבֻטִים עַל יוֹסֵף קֹדֶם שִׁירַד לְמִצְרַיִם, הוּא יִשְׂרָאֵל מִשְׁקַעִים שָׁם לְעוֹלָם. אָבָל עַל יְדֵי שִׁשְׁלָטוֹ הַשְּׁבֻטִים בְּיוֹסֵף תַּחֲלָה, וְאַחַר כֵּן מְלֻךְ עַל מִצְרַיִם, נִמְצָא שְׁהַמִּצְרַיִים הָיוּ עֲבָדִים לְכָל יִשְׂרָאֵל. וְעִין עוֹד בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֹרוֹת מֵאָמַר אִם כָּל חַי חֵלֵק אֶסִּימֵן ח.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

הַמְדִיִּינִים וְהִישְׁמַעֲאֵלִים שׁוֹלְטִים עַל יוֹסֵף שְׁלִיטָה גְּמוּרָה, וְזֶה הִיָּה גּוֹרֵם, שְׁמִלְכוּתוֹ שֶׁל יוֹסֵף עַל מִצְרַיִם לְאַחַר מִכֵּן, לֹא הִיָּתָה מִלְכוּת שְׁלִימָה, וְלֹא הִיָּתָה חֹס וְשׁוֹלֵם תְּקוּמָה לְיִשְׂרָאֵל לְצֵאת מִקְּלִיפַת מִצְרַיִם. אָבָל עַל יְדֵי שִׁשְׁלָטוֹ הַשְּׁבֻטִים בְּיוֹסֵף תַּחֲלָה, וְנִשְׁתַּעֲבַד יוֹסֵף לְאַחֵיו, וְאַחַר כֵּן מְלֻךְ יוֹסֵף עַל מִצְרַיִם, הָרִי זֶה כְּאִילוֹ הַמִּצְרַיִים נִשְׁתַּעֲבְדוּ לְאַחֵיו שִׁמְשׁוֹ בְּיוֹסֵף, וְעַל כֵּן נִמְצָא שְׁהַמִּצְרַיִים הָיוּ עֲבָדִים לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הִשְׁעִבּוֹד שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם, לֹא הִיָּה שֶׁעֲבּוֹד גְּמוּרָה. וְעִין עוֹד בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֹרוֹת לְהַרְמ"ע מִפְּאֻנּוֹ, מֵאָמַר אִם כָּל חַי חֵלֵק אֶסִּימֵן ח, שֶׁהָאֵרִיךְ בְּכִיאוּר הָעֵנִין, כַּעֲיֵן זֶה.²⁷

הַפְּתוּב (תהלים עז, טז) 'גֹּאֲלֹת בְּזֵרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף סֵלָה', דִּיש לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק, ד'בְּזֵרוּעַ' מִשְׁמַע שְׁגֹאֲלָם מִכַּח הַדִּין, מִחַמַּת הַזְכוּיּוֹת שֶׁהָיוּ בִּידֵם,²⁸ וְכֵה עֲנִין זֶה - שְׁגֹאֲלָם מִכַּח הַדִּין, עִם סוֹף הַפְּסוּק 'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף סֵלָה', שְׁנִגְאָלוֹ רַק זְכוּת אֲבוֹתָם וְלֹא זְכוּת עַצְמָם. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק, שְׁלֻמָּה הַזְכִּיר הַפְּסוּק גַּם אֶת יוֹסֵף, וְהֵלֵא גַּם הוּא בְּכֻלָּל 'בְּנֵי יַעֲקֹב'. וַיִּזַּח לֹאמֹר, בְּהַקְדָּם מָה שְׁפָתֵינוּ הַמְקַבְּלִים (ראה ילקוט חדרש ערך 'יעקב דודר שבימיו ובניו' אות פג),²⁹ שְׁאֵלְוֵלֵי שִׁשְׁלָטוֹ הַשְּׁבֻטִים - אַחֵי יוֹסֵף, עַל יוֹסֵף קֹדֶם שִׁירַד לְמִצְרַיִם, הוּא יִשְׂרָאֵל מִשְׁקַעִים שָׁם לְעוֹלָם. וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהַגְאֵל מִשָּׁם, לְפִי שֶׁאִם לֹא נִשְׁתַּעֲבַד יוֹסֵף לְאַחֵיו בְּתַחֲלָה, הָיוּ

צִיּוֹנִים וּמְקוֹדוֹת

הַמִּצְרַיִם, נִמְצָא שְׁהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים לְכָל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה לִשׁוֹן הַזֶּה (שם), אִשְׁכַּחנָּא בְּסַפְרֵי קְדָמַי דְּבַעֲיִין אֲלִין בְּנֵי יַעֲקֹב לְשִׁלְטָא עֲלוּי עַד לֹא יַחַת לְמִצְרַיִם, דְּאִילוֹ הוּא יַחַת לְמִצְרַיִם וְאִינוּן לֹא שְׁלֻטוֹ בֵּיהּ בְּקְדָמִיתָא, יְכִלֵּי מִצְרַאי לְשִׁלְטָא לְעַלְמִין עֲלֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וְאַתְקִיַּימָא בֵּיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבְּן לְעַבְדָּא וְאִינוּן שְׁלֻטוֹ עֲלוּי, וְאִף עַל גַּב דִּיוֹסֵף הוּא מְלַכָּא לְבַתְרָא, וּמִצְרַאי הוּוּ עַבְדִּין לֵיהּ, אִשְׁתַּכַּחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשִׁלְטוֹ עַל כְּלָהּ. וּבִלְקוּט רְאוּבֵנִי (פְּרִשְׁת וַיִּשֶׁב ד"ה אֵם לֹא) הִבִּיא דְּבַרֵּי הַגְּלִיא רֹא (כ. ב), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִם לֹא הָיוּ הַשְּׁבֻטִים שׁוֹלְטִים עַל יוֹסֵף לְזִרוּק אֲוֹתוֹ הַבּוֹרָה קוֹדֵם וְאַח"כּ לְמַכּוֹר אֲוֹתוֹ לְעַבְדֵי, לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים מִמִּצְרַיִם לְעוֹלָם. וְהִשְׁמַעִים הָיוּ כִּיּוֹן כִּשְׁמַעִים שְׁלֻטוֹ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, שֶׁהֵם רְמוּזִים לְשִׁבְטֵים הַעֲלִיּוֹנִים, וְהַדִּין הוּא מִה שְׁקֵנָה עַבְד קֵנָה רַבּוֹ, וְכִמוֹ כֵּן שְׁשִׁלְטוֹ הַשְּׁבֻטִים הַתַּחְתּוֹנִים עַל יוֹסֵף הַצְּדִיק הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא רּוֹמֵז יִסּוֹד עֲלוּי, גִּיכֵּי הַשְּׁבֻטִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת שְׁלֻטוֹ עַל צְדִיק הַעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא יִסּוֹד, וְלִכֵּן הַקְּלִיפּוֹת שְׁבָאוֹ אַחַר זֶה בְּפוּעַל שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּתַחְתּוֹנִים, לֹא יוֹכְלוּ

כַּט. לִשׁוֹן 'זֵרוּעַ', מוֹרָה עַל זְכוּת שִׁישׁ לְאָדָם מְעִיקֵר הַדִּין, כְּמִבּוֹאֵר בְּבִרְכוֹת (יז, ב), חַד אִמַּר, כָּל הָעוֹלָם כּוֹלֵו נְזוּנִין בְּצַדִּיקָה, וְהֵם נִיזוּנִין בְּזֵרוּעַ. וּפִירַשׁ רַש"י, בְּזֵרוּעַ, זְכוּת שְׁבִידִים. פ. לִּפִּי מַדְרַשׁ (בְּמַדְבָּר יג כ), יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף שְׁבוּכּוֹתָם נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שְׁנִאִמַּר 'גֹּאֲלֹת בְּזֵרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב סֵלָה'. פ. אִף רָאָה סְנַהֲדְרִין (יט, ב), 'גֹּאֲלֹת בְּזֵרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף סֵלָה', וְכִי יוֹסֵף יִלְד וְהֵלֵא יַעֲקֹב יִלְד, אֲלֵא יַעֲקֹב יִלְד, וַיִּוֹסֶף כִּיכֻל, לְפִיכֵן נִקְרָא עַל שְׁמוֹ. וְזֶה לִשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרִשְׁת נִשָּׂא סִימֵן ל), אִמַּר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹסֵף, יוֹסֵף וְכוּ', כְּדִי שִׁיגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל אֲוֹלַת עוֹלָמִים, זְכוּת יַעֲקֹב וְזְכוּתָהּ עַל נִגְאָלוֹן, שְׁנִאִמַּר 'גֹּאֲלֹת בְּזֵרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוֹסֶף סֵלָה'. וְעִינֵין עוֹד שְׁפֵת אַמְתָּא (פְּרִשְׁת וַיִּשֶׁב תְּרַמ"ה, תְּרַנ"א), 'שׁוֹת תּוֹרָה לְשִׁמְחָה (סִימֵן קַעָא). פ. ב. עַל פִּי הַזֶּה (פְּרִשְׁת וַיִּשֶׁב קְפוֹ, א). לִשׁוֹן הִילְקוּט חַדֶּשׁ, אִילוּלֵי שְׁשִׁלְטוֹ הַשְּׁבֻטִים עַל יוֹסֵף קוֹדֵם שִׁירַד לְמִצְרַיִם, הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּקַעִים לְעוֹלָם בְּמִצְרַיִם. אֲבָל עַל יְדֵי שְׁשִׁלְטוֹ הַשְּׁבֻטִים עַל יוֹסֵף מִתַּחֲלָה, וְאַח"כּ מֶלֶךְ עַל

וְזָהוּ שְׁאָמַר הַכְּתוּב, 'נְאֻלֶּת בְּזֵרֹעַ', דְּהֵינּוּ בְּכַח הַדִּין שְׁמָה שְׁקֵנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ (פסחים פח, ב), וְזֶה הָיָה מִשׁוּם 'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף', כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל

הַשְּׁנָאָה שְׁהֵיחָה בְּיַנְיָהֶם, וּמִתּוֹךְ כֶּךָ מְכָרוּהוּ לְעֶבֶד. וְאִם תֹּאמְרוּ, וּמָה צִרְךָ הָיָה שְׁיִשְׁלְטוּ אַחֲיוֹ עֲלָיו וְשִׁילְךָ שָׁם לְעֶבֶד,

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

יוסף, ומתוך כך מכרוהו בני יעקב ליוסף לְעֶבֶד - שיהיה עבד. ונמצא, שמה שהושפל יוסף עד למדרגה התחתונה, ששלטו בו אחיו ומכרוהו לעבד, זה היה הסיבה לגאולת ישראל ממצרים¹⁴, והרי ענין זה דומה להמבואר לעיל לענין גאולת ישראל על ידי ירידתם עד עפר¹⁵.

בני יעקב שלטו מתחילה על יוסף כדי שלא תהיה הגאולה רק בזכות יוסף

וְאִם תֹּאמְרוּ - ואם תרצה להקשות על כך¹⁶, וּמָה צִרְךָ הָיָה להקדים למלכותו של יוסף, שְׁיִשְׁלְטוּ אַחֲיוֹ עֲלָיו - על יוסף, וְשִׁילְךָ שָׁם לְמִצְרַיִם כִּשְׁהוּא עֶבֶד בְּשִׁבִיל שַׁעַל יְדֵי שִׁוְשֵׁפֶל לְהֵיּוֹת עֶבֶד, יוֹכַרְח לַעֲשׂוֹתוֹ מֶלֶךְ,

ציונים ומקורות

אחיו באחוזת נחלתם בארץ ישראל, 'גאולה תהיה לו' (ויקרא כה, מח) 'וחשב עם קונהו' (שם כה, נא), והרי גרע פדיונו ויצא על המחיה ועל הכלכלה, ואף בכל שאר תכסיסי מלכות נהג שררה לה ימיו במצרים, ולעולם היה כפוף ונכנע לאימת צבור בקהל ה', שכן כתיב באחיו (בראשית נ, טז) 'ויצו אל יוסף אפילו בשעת כניעתם אליו, אשתכחו ישראל דשלטו על כולוהו. ועיין עוד באלשיך (בראשית לט, ג), ובדברי רבינו (אסתר אות א). 14. כל מה שקנה העבד קנה רבו, בין שמצא מציאה, או נתנו לו מתנה, בין שנתנה לו האדון, או אחר, לא זכה בה, אלא הכל לאדון, בין גוף ובין פירות. על פי שו"ע (יו"ד סימן רסז סכ"ב). 15. שמשום שנעשה יוסף עבד, הוצרך להגביהו ולמנותו למלך. 16. היינו שירידתם לעפר היא בשביל גאולתם עד לרקיע, וכמו כן, הושפל יוסף לעבד, בשביל שיהיה נעשה מלך, ויוכלו ישראל להגאל. 17. היינו על דברי המקובלים, שהיה מוכרח שישלטו האחים על יוסף, ויושפל להמכר לעבדות, בשביל שיעשה מלך, שיהיו המצריים קנויים לישראל, ויהיה שייך בהם דין מה שקנה עבד קנה רבו.

דן 'מה שקנה עבד קנה רבו' גרמה לגאולת מצרים וְזָהוּ מָה שְׁאָמַר הַכְּתוּב, 'נְאֻלֶּת בְּזֵרֹעַ עֲמֹךְ', דְּהֵינּוּ שְׁמָה שְׁקֵנָה אֹתָם, בְּכַח הַדִּין - הַהִלְכָה, שְׁכָל מָה שְׁקֵנָה הַעֶבֶד דְּבַר שְׁבַמּוֹן, מְצִיאה או מתנה, קָנָה רַבּוֹ - נַעֲשֶׂה קְנוֹי לְאֲדוֹנָיו, שִׁיד הַעֶבֶד כִּיד רַבּוֹ¹⁷ (פסחים פח, ב), וְעַל כֵּן, יוֹסֵף שְׁהִיָּה בְּתַחֲלִילָה כְּמוֹ עֶבֶד לְאֲחָיו, לְאַחַר מִכָּן כְּשִׁמְלֵךְ עַל מִצְרַיִם, הָרִי זֶה כְּאִילוֹ כָּל אֲחָיו - שְׁהִיו כְּמוֹ רַבְבֵּי שֶׁל יוֹסֵף, מִלְכּוֹ עַל מִצְרַיִם, וְלִכֵּן כְּשִׁנְשַׁתְעַבְדוּ יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם, לֹא הָיָה זֶה שְׁעִבּוֹד גְּמוּר, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לְהִגָּאֵל, וְזֶה הָיָה מִשׁוּם 'בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף', כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל הַשְּׁנָאָה שְׁהֵיחָה בְּיַנְיָהֶם - בֵּין הָאֲחִים בְּנֵי יַעֲקֹב, לְבֵין

לשלוט עליו. 17. זה לשון העשרה מאמרות, והסכימה בזה דעת העליונה, כדי שלא יהא 'לעבד נמכר יוסף' (תהלים קה, יז) ברשות אחרת מערי העמים, אלא בתחילה השלטו בו אחיו ברשות הקדושה, ואחר כך יהיה 'הוא מושל בכל ארץ מצרים' (בראשית מה, כו) למחסה ולמסתור משעבודן של ישראל תחת יד מצרים, כמבואר בזוהר (פרשת וישב קפד, א), שהרי גזירת 'ועבדום' (בראשית טו, יג) שנאמרה בין הבתרים, חייבה 'עבדות' ממש, ונתקיימה ביוסף שהיה גופו קנוי למצרים, ואילו ירד שם עם שעבוד הגוף ולא שלטו בו אחיו בתחילה, אלא היה נשבה ממדינים או ישמעאלים ונמכר שם, היה אפשר להטמע ביניהם לעולם, ונגרע שבט מישראל ח"ו מי יקימנו, שהרי דין עבד עברי לצאת בגרעון כסף כשנמכר לעקר, אינו אלא במוכר ישראל, ואף על פי שיוסף היה מלך אחר כך, והמצרים היו עבדים אליו במטע קנין הגוף שהחיה אותם בלחם, מכל מקום יאמרו מקרה הוא לעבד משול בשרים, והם אמרו (שם מז, כה) 'והיינו עבדות, לפרעה ולא לך, ואין צריך לומר אחרי שנשתעבדו ישראל למצרים, כי גם במלכותו של יוסף לא יועיל ולא יציל. אבל עכשיו שמכרוהו

וַיֵּשׁ לְזִמְרָה, שְׂאֵז הָיוּ כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב כְּפֹפִים
 לְיוֹסֵף, שֶׁהוּא לְבָדוּ יֵשׁ לוֹ מְעַנָּה
 וְדִין לְהוֹצִיאָם לְחֵרוֹת. וְלָכֵן מִתְחִלָּה שְׁלָטוֹ
 אַחֲיוּ עָלָיו, וְאַחֵר כִּדְ שְׁלָט הוּא עַל
 הַמְצָרִים, וּבִזָּה 'בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סָלְחָ'.

וְהָלָא אֶפְלוּ אִם הָיָה הוֹלֵךְ שָׁם בְּעַצְמוֹ
 בְּלִי שֵׁם עֶבֶד, וְהָיָה נַעֲשֶׂה מְלָךְ שָׁם
 עַל הַמְצָרִים, הָיוּ הַמְצָרִים קְנוּיִים לוֹ
 לְעֶבְדִים, וְיָהִיוּ הַמְצָרִים עֶבְדִים לְכָל
 בְּנֵי יוֹסֵף.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְבֹאֵר

בזכות מה שיוסף מלך על מצרים מקודם,
 לא היה השעבוד של ישראל למצרים שעבוד
 שלם, ולשאר בני יעקב לא היה זכות וחלק
 במה שנגאלו ישראל ממצרים.⁹⁰

וְלָכֵן מִתְחִלָּה שְׁלָטוֹ אַחֲיוּ עָלָיו, וְאַחֵר כִּדְ
 - כשנעשה מלך, שְׁלָט הוּא עַל הַמְצָרִים,
 וּבִזָּה 'בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סָלְחָ' - שלא שלט
 יוסף על אחיו, ולא נעשו כפופים ליוסף,
 אלא יציאת ישראל ממצרים היתה גם בזכות
 בני יעקב, דהיינו מה ששלטו בתחילה על
 יוסף, ונגאלו ישראל מן הדין, משום שמה
 שקנה עבד קנה רבו, וכמו שנתבאר, וגם
 בזכות יוסף.⁹¹

וְהָלָא כִּיוֹן שֶׁהַעִיקָר הוּא שִׁיחֵיו הַמְצָרִים
 עֲבָדִים לְיוֹסֵף, אִם כֵּן, אֶפְלוּ אִם הָיָה הוֹלֵךְ
 שָׁם בְּעַצְמוֹ בְּלִי שֵׁם עֶבֶד לְהַאֲחִים שְׁלוֹ,
 וְאַחֵר פְּתָרוֹן חֵלוֹם פְּרַעַה הָיָה נַעֲשֶׂה מְלָךְ⁹²,
 שָׁם עַל הַמְצָרִים, הָיוּ הַמְצָרִים קְנוּיִים לוֹ
 לְעֶבְדִים, וְיָהִיוּ הַמְצָרִים עֲבָדִים לְכָל בְּנֵי
 יוֹסֵף בְּלִבְדוּ, וְלֹא לְבְנֵי יַעֲקֹב, גַּם זֶה הָיָה
 מוֹעִיל שֶׁהַשְּׁעֻבָּד שֶׁנִּשְׁתַּעֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל
 לְמִצְרַיִם, לֹא יָהִי שְׁעֻבָּד שְׁלָם וְגַמּוּר.⁹³

וַיֵּשׁ לְזִמְרָה, שְׂאֵז - אִם יוֹסֵף לֹא הָיָה
 מְשׁוּעֲבָד תְּחִלָּה לְאַחֲיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, הָיָה כִּדְ
 בְּנֵי יַעֲקֹב כְּפֹפִים לְיוֹסֵף, לְפִי שֶׁהוּא לְבָדוּ
 יֵשׁ לוֹ מְעַנָּה וְדִין לְהוֹצִיאָם לְחֵרוֹת - שֶׁרַק

צִיּוּנִים וּמְקוֹדוֹת

משוקעים במצרים לעולם. ועוד נרמז בכך שהגאולה
 היתה אף בזכות 'בני יעקב, ולא היו כפופים ליוסף,
 שמה שבתחילה שלטו בני יעקב על יוסף [מחמת
 השנאה ביניהם], גרם שלא ישלוט יוסף על בני יעקב
 שליטה גמורה, אלא יהיו בני יעקב עומדים בפני
 עצמם, לשלוט על מצרים. ועומק הדברים
 הוא, ששני העניינים שנתבארו ככוונת הכתוב 'משם
 יקבצך ומשם יקחד' לענין גאולת ישראל מגלותם,
 נרמזו בפסוק זה לענין גאולתם ממצרים, והיינו
 שמתוך שהגיע יוסף לשפלות היותר גדולה, זכו
 לגאולה. ועוד, שבני יעקב עמדו בשווה ליוסף,
 לענין זכותם לגאול את ישראל, ולא הוצרכו להיות
 כפופים ליוסף, נמצא שהיו כל ישראל באחדות בזמן
 גאולתם, וכמו שנתבאר לעיל, שעל ידי האחדות הם
 נגאלים.

90. מצינו שהיה יוסף מלך ממש, כמבואר בפרקי
 דרבי אליעזר (פרק יא) שהיה מלך מסוף העולם עד
 סופו, לאחר ארבעים שנה שהיה משנה למלך. וכן
 מבואר בלשון הזוהר (פרשת וישב קפד, א) שהובא
 בהערה לעיל, שהיה יוסף מלך. 91. ראה
 בלשון העשרה מאמרות שהובא לעיל בהערה,
 שמיישב הקושיא באופן אחר. 92. מ. ונמצא שלא
 היו כלל ישראל מאוחדים בענין זה, ועדיין לא נתקן
 לגמרי השנאה שהיתה בין בני יעקב ויוסף, והרי
 נתבאר לעיל שישראל נגאלים רק כששלום ביניהם.
 93. ביאור דברי רבינו, ששני עניינים השייכים
 לגאולת ישראל ממצרים, נרמזו בפסוק אחד, כיון
 שמענין אחד הם, שבפסוק 'בני יעקב ויוסף' נרמז
 תחילת הדבר מה שהשנאה שהיתה בין בני יעקב
 לבין יוסף, גרמה את הגאולה, שלא יהיו ישראל





מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר

רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה

בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי בפייהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם, ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בניס בני בניס כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'



• מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657



עם פרוס
השנה החדשה הבאה עלינו לטובה
**'האיגוד העולמי
להפצת תורת זרע שמשון'**

מברך את כל לומדי תורת זרע שמשון שבכל אתר
ואתר, מגידי השיעורים, מפיצי העלונים, המסייעים
והתורמים, וכל עמך בית ישראל

**בברכת
כתיבה וחתירה טובה**

**והשנה הבאה עלינו לטובה תהיה
שנה טובה מתוקה ומבורכת
ושגזכה כולנו להיכתב ולהיחתם
בספרם של צדיקים גמורים**

לשותפות וסיוע בקיום בקשת רבנו
הזרע שמשון ולזכות בברכותיו והבטחותיו
לקראת השנה החדשה, חייגו:

ארץ ישראל 02-80-80-500

05271-66450

ארה"ב 347-496-5657

